

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента
Чорної Вікторії Володимирівни
на дисертацію Георгадзе Тетяни Олександрівни на тему:

**«ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ»**, поданої на
здобуття наукового ступеня доктора філософії
(спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки)

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Питання визначення організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей підлітків на сьогодні є дуже актуальною. Спостерігаємо, що на це має великий вплив економічні, політичні, соціально-психологічні чинники. Оновлюється зміст виховної роботи у закладах загальної середньої освіти, розширюються питання, пов'язані із сімейним вихованням. Ідея дослідження формування сімейних цінностей в учнів основної школи представляється однією з важливих для роботи у закладах загальної середньої освіти. Більшої гостроти набуває тема формування як духовних, так і матеріальних сімейних цінностей, регулювання поведінки підлітків у сім'ї, налагодження взаємовідносин у батьківсько-дитячих взаєминах.

У зв'язку із цим дисертаційне дослідження Т.Георгадзе поглиблює теоретичні уявлення про формування сімейних цінностей в учнів основної школи, розкриває зміст, форми і методи даного процесу, що є творчим, динамічним. У дисертації представлено науково обґрунтовані підходи до підвищення рівня сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи. Актуальність і доцільність дослідження зумовлені соціально-психологічними потребами і наявністю різних криз, які є у сучасних сім'ях, що вимагає оновлення організаційно-педагогічного супроводу формування сімейних цінностей, моральної поведінки тощо.

Наукова новизна, оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації та їх достовірності.

Аналіз змісту дисертації Т.Георгадзе дає підстави зазначити, що:

вперше теоретично обґрунтовано й експериментально досліджено організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи у закладах загальної середньої освіти; *уточнено* сутність поняття «процес формування сімейних цінностей в учнів основної школи», розкрито його зміст і структуру; *схарактеризовано* рівні, критерії, показники сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи закладів загальної середньої освіти; *подальшого розвитку* набула теорія виховання цінностей у учнів закладів загальної освіти.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні і впровадженні організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей в учнів основної школи у закладах загальної середньої освіти; програми «Вчимося бути сім'єю» для учнів основної школи. Результати теоретичних пошуків та експериментальних досліджень можуть бути використані батьками, вчителями закладів загальної середньої освіти, педагогами-організаторами, психологами, соціальними педагогами, керівниками гуртків, факультативів, творчих об'єднань.

Представлені положення щодо наукової новизни і практичного значення є обґрунтованими на достатньому рівні і не викликають заперечень. Положення стосовно наукової новизни логічно співвідносяться із визначеними метою та завданнями дослідження.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Дисертаційне дослідження містить вступ, три розділи, висновки до кожного з розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки.

Мета, завдання, об'єкт, предмет та завдання дослідження логічно і структурно узгоджені. Теоретичні засади проведеного дослідження розкрито повною мірою на достатньому фаховому рівні, аналіз даних є кваліфікованим, коректним.

У рецензованій роботі повно і ґрунтовно розкрито зміст трьох розділів

відповідно до теми, логічно сформульовано висновки, що засвідчує про вдалу реалізацію мети і завдань.

У першому розділі автор уточнює теоретичні поняття, що пов'язані із процесом формування сімейних цінностей в учнів основної школи, ґрунтовно аналізує українські і зарубіжні джерела. Автор розкриває питання сімейних цінностей через їх взаємозв'язок із універсальними цінностями, доводить, що сім'я є однією із важливих цінностей життя. Автор наголошує на існуванні різноманітних концепцій, пов'язаних із розумінням сімейних цінностей, що торкається потреб зростаючої особистості. Цілком слушною є думка про те, що заклади освіти вносять свій вклад у набуття підлітків уявлень про сімейні цінності. У роботі зосереджено увагу на діяльності вчителя, який організовує процес формування сімейних цінностей в учнів основної школи, наголошено на тому, що цей процес є творчим, динамічним та викликає необхідність проведення спільних заходів із батьками, зокрема, дозвіллевих.

У другому розділі схарактеризовано автором за допомогою представлених критеріїв та показників зведено діагностику загального стану сформованості сімейних цінностей у учнів основної школи. Так, *когнітивно-мотиваційний* (прояв мотивації до пізнання сім'ї, її типу, стилю спілкування, стилю відносин між її членами; мотив щодо пізнання сутності духовних і матеріальних сімейних цінностей; обізнаність про сімейні цінності та готовність враховувати їх у майбутньому житті); *ціннісно-емоційний* (позитивні установки до пізнання сімейних цінностей, відчуття емоційного благополуччя під час спілкування із членами сім'ї, чутливість щодо виявлення проблем у сім'ї); *діяльнісний* (вміння розпізнавати власну реакцію на конфлікти, які відбуваються між членами сім'ї, і, відповідно, реагувати на них; вміння турбуватись про себе і про членів власної сім'ї, допомагати їм та приносити радість; здатність до вияву активності у домогосподарських справах).

Відповідно, за даними критеріями і показниками було схарактеризовано рівні сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи (високий,

середній, низький). Автором детально схарактеризовано кожний рівень сформованості сімейних цінностей учнів основної школи.

У третьому розділі, презентовано матеріали дослідно-експериментальної перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей учнів основної школи.

Автором поставлено завдання експерименту та послідовно їх розкрито. До організаційно-педагогічних умов автором віднесено: забезпечення особистісно-зорієнтованої взаємодії і створення ситуацій колективного співробітництва між батьками і представниками закладів загальної середньої освіти (класний керівник, соціальний педагог, психолог); оптимізація процесу спілкування в учнів основної школи на теми, що пов'язані із духовними і матеріальними сімейними цінностями, застосування різноманітних інформаційних форм і методів, запровадження програм, заходів, які спрямовані на формування сімейних цінностей.

В цілому зазначаючи на ґрунтовність представленої роботи, слід вказати на певні **дискусійні положення та зауваження:**

1. У розділі, де висвітлено актуальність теми дослідження, слід додати перелік тих концепцій та ідей, які представлено у першому розділі.

2. У першому розділі автор досить часто звертається до ідей культурного розвитку особистості, зважаючи на народні традиції. Можливо, було б доречним ці культурологічні аспекти представити і у змісті і структурі процесу формування сімейних цінностей в учнів основної школи.

3. У дисертації формування сімейних цінностей в учнів основної школи розгорнуто у трьох площинах – інституційній, позаінституційній та okazіальній. Автор звертає увагу на те, що процес формування сімейних цінностей в учнів основної школи відбувається у інституційній площині, і це є відповідним об'єкту і предмету дослідження. Але автор також наголошує і на існуванні позаінституційній та okazіальній площині, які слід враховувати у процесі формування сімейних цінностей в учнів основної школи. На наш погляд, ці дві площини слід розкрити більш ґрунтовно.

4. Потребують доопрацювання висновки до другого і третього розділу, оскільки у них представлено лише практичний матеріал, а ті теоретичні ідеї, про які мова йде у розділах, у висновках не відображені.

Висловлене не впливає на загальну високу оцінку дисертаційного дослідження як цілісного, логічно довершеного наукового доробку.

Загалом дисертаційна робота Георгадзе Тетяни Олександрівни на тему: «Організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому пропонується новий теоретико-експериментальний підхід до вирішення виховної проблеми у закладах загальної середньої освіти, що є важливим внеском у педагогічну науку. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» та інструктивних документів Міністерства освіти і науки України на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її автор – Георгадзе Тетяни Олександрівни, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

В.В. Чорна

Підпис	<i>Чорна ВВ</i>	Засвідчую
Начальник відділу кадрів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького		

Чорна ВВ
28.09.2021р.